Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

23.11.2023

Marko Meriniemi
Lainsäädäntöneuvos

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Sisäministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 82/2023 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 82/2023 vp. Sisäministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

1. Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa. Samalla 1.5.2014 voimaan tullut laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa kumottaisiin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräitä muita lakeja.

Hallituksen esityksessä Pääesikunnalle ehdotetaan uudeksi tehtäväksi sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen. Voimassa olevassa laissa Pääesikunnan tehtävänä on sotilasrikosten osalta ainoastaan sotilasrikosten selvittäminen. Lisäksi Pääesikunnalle ehdotetaan eräitä kokonaan uusia ja itsenäisesti käytettäviä toimivaltuuksia rikosten ennalta estämis- ja paljastamistehtäviin liittyen.

Lainsäädäntöön ehdotetaan uutta sääntelyä yleisistä toimivaltuuksista kaikkiin Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviin. Lisäksi Pääesikunnalle ehdotettaisiin eräitä uusia ja itsenäisesti käytettäviä toimivaltuuksia rikosten estämiseen ja paljastamiseen liittyen.

Esityksessä ehdotetaan tehostettavaksi myös Puolustusvoimien rikostorjuntatehtävien valvontaa koskevaa sääntelyä siten, että tiedusteluvalvontavaltuutettu valvoisi myös sotilastiedusteluviranomaisten sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaalliseen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten ennalta estämistä ja paljastamista.

Esityksessä ehdotetaan Puolustusvoimille rikostorjuntatehtävien työkaluiksi niin sanottuja YJT-toimivaltuuksia (poliisilain 2 luku[1]) kuin myös useita tiedonhankintakeinoja, joita voidaan käyttää salassa niiden kohteilta. Toisin sanoen Puolustusvoimien toimivaltuuksia ehdotetaan lisättäväksi.

[1] PolL 2 luvun säännöksiä kirjoitettaessa on noudatettu tapaa ilmaista toimivallan olemassaolo siten, että kukin säännös ilmaisee selvästi poliisilla olevan tietyin edellytyksin oikeus johonkin toimenpiteeseen.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	s-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	e-post, internet
Postal Address	Office	Telephone	Fax	e-mail, internet
Sisäministeriö				
PL 26	Kirkkokatu 12	0295 480 171	09 160 44635	kirjaamo.sm@govsec.fi
00023 Valtioneuvosto	Helsinki	+358 295 480 171	+358 9 160 44635	www.intermin.fi

Lisäksi Puolustusvoimien asiallista toimivaltaa[2] ehdotetaan laajennettavaksi rikosten estämiseen ja paljastamiseen.

Ehdotuksen tavoitteena on muun muassa tehostaa sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten torjuntaa. Esityksen tavoite on kannatettava.

Ehdotuksessa on huomioitu pääesikunnan tehtävän päällekkäisyys suojelupoliisin tehtäväalaan lukeutuvassa rikosten estämisessä ja paljastamisessa sekä viranomaisten välinen yhteistoiminta ja tiedonvaihto mm. siten, että laissa säilytettäisiin pääesikunnan velvollisuus ilmoittaa toimenpiteistään poliisille.

Sisäministeriö nostaa esille erityisesti kaksi seikkaa. Ensinnäkin poliisi on rikostorjunnan yleisviranomainen ja poliisi tutkii rikoksia rikosnimikkeestä riippumatta. Poliisilla tulee tilannekuvan ylläpitämiseksi ja operaatioiden turvallisuuden takaamiseksi olla riittävät tiedot Suomen maaperällä käynnissä olevista rikostorjunta- ja esitutkintaoperaatioista sekä niissä käytettävistä toimivaltuuksista.

Poliisin tehtävä yleisviranomaisena rikollisuuden torjumisessa edellyttää toimenpiteisiin ryhtymistä aina, kun se havaitsee rikoksen. Poliisin havaitessa jonkun muun valvontaviranomaisen toimialaan kuuluvan rikoksen, poliisi pääsääntöisesti ottaa yhteyden asianomaiseen viranomaiseen. Käytännössä muilla rikostorjuntaviranomaisilla on velvollisuus ilmoittaa poliisille niistä oman toimialansa/-valtansa ulkopuolelle jäävistä rikoksista, joiden selvittäminen on tarpeen myös ao. viranomaisen oman tehtävän täyttämiseksi.

Toiseksi poliisi on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden yleisviranomainen, mikä ilmenee poliisilain (872/2011 1 luvun 1 §:ssä säädetyistä poliisin tehtävistä. Monien muidenkin maiden oikeudessa käytetään vastaavaa ilmaisua poliisin tehtäväkentän määrittelemiseen. Yleinen järjestys ja turvallisuus (YJT) koostuu kahdesta osatekijästä: 1) yleinen järjestys sekä 2) turvallisuus. Poliisilain esitöissä mainitaan, että yleinen järjestys ja turvallisuus on ollut pitkään poliisin tehtävänkuvauksen keskeisin käsite. Sen sisältö on laaja ja osaksi jäsentymätön. Käsitteen alaan kuuluu ainakin kaikki sellainen poliisitoiminta, jonka tarkoituksena on luoda ja ylläpitää turvallista elin- ja toimintaympäristöä yhteiskunnan jäsenille, torjua ja estää ennakolta oikeudenloukkauksia ja häiriöitä sekä poistaa tapahtuneet häiriöt ja selvittää tapahtuneet oikeudenloukkaukset. Käsitteen kieliopillinen asu voi antaa vaikutelman, että määre ”yleinen” liittyisi myös sanaan ”turvallisuus”. Edellä mainitulla ei tässä yhteydessä kuitenkaan tarkoiteta vain sitä, vaan poliisin velvollisuutena on vakiintuneen käsityksen mukaan suojella myös yksittäisten henkilöiden turvallisuutta sekä turvallisuutta yksityisissä paikoissa.

Jäljempänä sisäministeriö esittää lausuntonaan aihealueittain tai pykäläkohdittain seuraavaa.

2. Lakiehdotuksen 1 luvun 2 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

Pykälän 1 momentin mukaan: ”Pääesikunnan rikostorjuntaan sovelletaan esitutkintalain (805/2011) ja pakkokeinolain (806/2011) sekä muun lain säännöksiä rikosten estämisestä, paljastamisesta ja selvittämisestä, jollei jäljempänä tässä laissa säädetystä muuta johdu.” Pykälästä ja sen perusteluista jää epäselväksi, minkä muun lain säännöksiä rikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä sovelletaan.

3. Lakiehdotuksen 1 luvun 3 § Määritelmät

Pykälän 1 kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan *rikostorjunnalla* rikoksen estämistä, paljastamista ja selvittämistä.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä HE 198/2017 vp koskevassa mietinnössään PeVM 4/2018 vp rikosten torjunnan käsitettä. Hallituksen esityksessä ilmaisun "rikosten torjunta" on

[2] Asiallinen toimivalta tarkoittaa viranomaiselle käsiteltäväksi määrättyjä asioita. Toinen viranomainen ei lähtökohtaisesti saa käsitellä toiselle viranomaiselle kuuluvia asioita (Encyclopædia iuridica fennica, Suomalainen lakimiesyhdistys 1994–1999, ISBN 951-855-135-9, osa IV palstat 731–732).

selitetty kattavan rikoksen ennalta estämisen, paljastamisen ja selvittämisen. Perustuslakivaliokunta on todennut tältä osin, että ”vaikka tehtyjen rikosten selvittäminen joissakin laeissa (esim. rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohta) on katsottu kuuluvaksi rikostorjunnan käsitteeseen, viittaa rikosten torjunta yleiskielisenä käsitteenä ensisijaisesti rikosten ennalta estämiseen eikä jo tehtyjen rikosten tutkintaan”.

Mietinnössä todetaan rikoksen tutkintana pidettävän ”sellaisia toimenpiteitä, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei olisi vielä edennyt toteutuneen teon asteelle”. Mietinnössä myös todetaan rikosten tutkinnan käsitteen osalta tulkinnan olevan vakiintunut eikä siitä ole epäselvyyttä. (PeVM 4/2018 vp, s. 5).

Lakiehdotuksen 3 §:n 1 kohdan määritelmä ei ole täysin yhtenäinen edellä lainatun perustuslakivaliokunnan mietinnössä ilmaistun rikosten torjunnan yleiskielisen käsitteen kanssa, jonka mukaan rikosten torjunnalla ei viitata rikosten tutkintaan, vaan ensisijaisesti rikosten ennalta estämiseen. Käsitteitä ”rikostorjunta” ja ”rikosten torjunta” pidettäneen käytännössä sisällöltään toisiaan vastaavina.

Toisaalta, kuten perustuslakivaliokunnan mietinnössäkin on todettu, rikostorjunta on jo määritelty rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi esim. rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa sekä rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 2 §:n 1 kohdassa. Ehdotettu säännös sopisi siis näiden esitutkintaviranomaisten sääntelyn systematiikkaan tältä osin.

Rikosten selvittämisestä säädetään esitutkintalaissa, joka on rikosten selvittämisen yleislaki. Rikosten selvittämisen käsiteestä ei säädetä esitutkintalaissa. Koska käsitteestä ei ole legaalimääritelmää esitutkintalaissa, niin on perusteltua esittää kysymys - onko käsitteen legaalimääritelmästä säätäminen tarkoituksenmukaista käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 3 §:n 4 kohdassa.

4. Lakiehdotuksen 88 § Pääesikunnan tehtävät sotilasrikosten rikostorjunnassa

Pykälän perustelujen (HE s. 84) mukaan:

”Puolustusvoimilla voidaan ajatella olevan kaksi merkittävää kokonaisuutta, jotka voivat olla rikoksen kohteena; sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta salassa pidettävä tieto ja ampuma-aseet. Puolustusvoimilla on paljon anastusherkkää ja vaarallista ampuma-ase- ja räjähdemateriaalia, joihin kohdistuneiden omaisuusrikosten selvittämisestä on vastannut pääasiassa Pääesikunnan oikeudellinen osasto, jos ne eivät ole poliisin tutkittavana. --

Rikosten estäminen ja paljastaminen keskittyisi ennen kaikkea ampumatarvikkeisiin, räjähteisiin ja aseisiin liittyviin rikoksiin, mutta myös muuhun anastusherkkään omaisuuteen. --

Pääesikunnan toimivalta olisi poliisin kanssa rinnakkainen yleistoimivallan ollessa poliisilla niin, kuin se on jo voimassa olevan lain mukaan rikosten selvittämisen osalta. Esityksessä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, etteivät viranomaiset tee päällekkäistä työtä. On tärkeää, että viranomaisten välillä säilyy tilannekuva. Esimerkiksi ampuma-aserikosten taustalla on usein järjestäytynyttä rikollisuutta, johon liittyen poliisilla saattaa olla käynnissä oma tutkinta. Tiedonkulkua pyritään turvaamaan myös lakiehdotuksen 189 §:n säännöksellä, jonka mukaan Pääesikunnan esitutkintaa hoitavien virkamiesten olisi ilmoitettava 89 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta, käynnistämästään toimenpiteestä rikoksen selvittämiseksi sekä ilman aiheetonta viivytystä 92 §:ssä mainittujen salaisten pakkokeinojen käyttämisestä rikoksen selvittämiseksi poliisille.”

Sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ase- tai räjähdevarkauksilla voi olla liityntä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Puolustusvoimilla on paljon sellaista materiaalia, joka herättää kiinnostusta järjestäytyneen rikollisuuden näkökulmasta. Poliisin hallinnosta annetun lain 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan keskusrikospoliisin tehtävänä on torjua kansainvälistä, järjestäytynyttä, ammattimaista, taloudellista ja muuta vakavaa rikollisuutta. Merkittävissä Puolustusvoimien ase- tai räjähdevarkaustapauksissa ollaan usein tilanteessa, jossa asia tulee siirtää poliisin tutkittavaksi. Edellä mainitut perustelulausumat ovat sisäministeriön näkemyksen mukaan perusteltuja.

Pykälän perustelujen (HE s. 85) mukaan:

”Vaikka voimassa olevassa laissa estämis- ja paljastamistehtävät on rajattu koskemaan esimerkiksi vakavampia vakoilurikoksia, myös tavallisemmat rikokset, kuten omaisuusrikokset, voivat kuitenkin olla estämisen ja paljastamisen kohteina.”

Sisäministeriö huomauttaa, että rikosten estämis- ja paljastamistehtävästä (eli asiallisesta toimivallasta) on ymmärrettävä pitää erillään rikoksen estämis- ja paljastamistarkoituksessa toteutettava salainen tiedonhankinta, jolla puututaan henkilön perus- ja ihmisoikeuksiin ja jopa niiden ydinalueelle.

5. Lakiehdotuksen 12 luku Pääesikunnan yleiset toimivaltuudet rikostorjunnassa

Esityksen 12 luvussa ehdotetaan säädettäväksi niin sanotuista järjestyspoliisitoimivaltuuksista. Tämän tyyppisten, kuin myös kohteelta salassa käytettävien toimivaltuuksien kohdalla pitää kiinnittää huomiota siihen, että toimivaltuuksia ei säädetä viranomaiselle kuin siinä määrin, kun se on tarpeellista. Toimivaltuuksia, joiden tavoitteena on ensisijaisesti ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta, ei tulisi säätää muulle kuin poliisiviranomaiselle kevyin perustein.

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että: ”Esitettävät yleiset toimivaltuudet olisivat suppeammat kuin poliisilla”.

Lakiesityksen 100 §:n 1 momentin mukaan:

”Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä on yksittäisen tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi oikeus eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue. Virkamiehellä on lisäksi oikeus kieltää liikkuminen tai rajoittaa liikkumista edellä tarkoitetulla alueella, jos se on tarpeen rikoksen estämisen tai paljastamisen turvaamiseksi.”

Poliisilaissa vastaavan 2 luvun 8 §:n mukaan paikan ja alueen eristäminen ei ole mahdollista rikoksen estämisen tai paljastamisen turvaamiseksi. Po. momentissa ehdotettu kynnys ”on tarpeen” vaikuttaa toimivaltuuslainsäädännön näkökulmasta matalalta.

Lakiesityksen 100 §:n 2 momentin sääntely vaikuttaa olevan päällekkäistä poliisilain 2 luvun 8 §:n 2 momentin sääntelyn kanssa. Pykälän 3 momentin sääntely vaikuttaa olevan päällekkäistä poliisilain 2 luvun 8 §:n 4 momentin kanssa.

6. Lakiehdotuksen 103 § Voimakeinojen käyttö

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Pääesikunnan rikostorjuntatehtävissä käytettävistä voimakeinoista. Säännös olisi kaikille Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitaville viranomaisille uusi. Pykälä vastaisi pääosin poliisilain 2 luvun 17 §:ää ja rajavartiolain 35 §:ää.

Poliisi joutuu erityisesti YJT-tehtäviään suorittaessaan usein puuttumaan yksilöiden oikeuksiin, kuten vapauteen, ruumiilliseen koskemattomuuteen ja omaisuuteen. Poliisille uskotun julkisen vallan käyttäminen mahdollistaa sen, että tehtävä voidaan tarvittaessa toteuttaa myös voimalla, kohdehenkilön vastustelusta huolimatta.

Valtioneuvoston asetuksessa poliisista (1080/2013) on vahvistettu poliisin viralliset voimankäyttövälineet. Puolustusvoimilla ja sotilaallisesti organisoidulla rajavartiolaitoksella on niin ikään monipuolinen aseistus käsiaseista alkaen. Suomessa, toisin kuin monessa muussa maassa, ei juurikaan ole asetettu kysymyksenalaiseksi sitä, että poliisimiehet kantavat palveluksessa aina virka-asetta ja muita voimankäyttövälineita. Yleisö tietää ja hyväksyy tämän ja mieltää samalla sen, että asetta myös käytetään, mutta vain todella tiukan paikan tullen.

Käytäntö on tosin vaihdellut siinä, kantaako poliisimies patukkaa ja virka-asetta näkyvillä vai ei. Vielä 1960-luvun lopulla oli määrätty, että patukkaa ja virka-asetta kannettiin silloisten väljähköjen housujen sisäpuolisessa patukkataskussa ja asekotelossa, mutta poliisilla olevan turvavaatetuksen sekä voimankäytön koulutuksen ja taktiikoiden muuttumisen mukana välineet tulivat näkösälle.

Voimankäyttövälineiden tulo esille poliisimiesten vyötärölle herätti aikanaan keskustelua ja arvosteluakin. Sen katsottiin voivan yhtäältä provosoida kohdehenkilöitä väkivaltaisuuteen ja toisaalta antavan yleisölle virheellisen kuvan poliisista organisaationa. Kehityssuunta saattoi myös

peilata yhteiskunnan jonkinasteista väkivaltaistumista. Nyttemmin yleisö on jo tottunut poliisin tämän päivän ulkoasuun.

Kun viranomaiselle säädetään oikeus voimakeinojen käyttämiseen, on tärkeää huomioida, miten tavan kansalainen kokee muutokset eri viranomaisten oikeuksissa käyttää voimaa.

Voimakeinojen käyttö on selvimmillään merkittävää julkisen vallan käyttöä, koska sillä puututaan ihmisen perusoikeuksiin. Esityksessä todetaan, että asevelvolliset reserviläiset saattaisivat hoitaa tehtäviä hyvinkin itsenäisesti, etenkin häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, suhteessa pääesikunnan rikostorjunnan johtoon ja valvontaan. Ehdotusta tulisi myös tältä osin tarkastella perustuslain 124 §:n näkökulmasta, sillä merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle.

7. Lakiehdotuksen 110 § Tekninen valvonta

Pykälän 2 momentin mukaan tiellä teknistä valvontaa voitaisiin suorittaa myös rikosten paljastamiseksi. Tämä poikkeaa poliisilain 4 luvun 1 §:n vastaavasta teknisestä valvonnasta. Poliisilla ei ole oikeutta suorittaa teknistä valvontaa rikosten paljastamiseksi. Teknisen valvonnan mahdollistamista rikosten paljastamiseksi ei pykäläehdotuksen perusteluissa ole tarkemmin perusteltu.

Pykälän perusteluista saa helposti sellaisen kuvan, että teknistä valvonnan sääntelyä tosiasiassa ehdotetaan tarkkailutoimintaan, ei niinkään teknistä valvontaa varten.

8. Lakiehdotuksen 112 § Oikeus saada tietoja yksityiseltä tai julkiselta yhteisöltä tai henkilöltä

Pykälän 1 momentti ulottuisi koskemaan ehdotuksen 93 §:n rikosten estämistä ja paljastamista. Lisäksi momentti ulottuisi Puolustusvoimien annettavien tehtävien kautta myös sotilasrikosten estämiseen ja paljastamiseen.

Poliisilla on poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaan vastaava oikeus vain rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi (ja poliisitutkinnassa, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii). Poliisilla ei ole tiedonsaantioikeutta rikosten paljastamiseksi.

Sisäministeriössä 25.9.2023 asetettu lainsäädäntöhanke poliisin tiedonvaihtoa koskevan sääntelyn muuttamiseksi (VN/27065/2023). Hankkeen tehtävänä on arvioida muun muassa poliisilain 4 luvun säännösten muutostarpeet suhteessa voimassa olevaan yleislainsäädäntöön ja poliisin nykyisen toimintaympäristön vaatimuksiin ja valmistella arvion pohjalta ehdotukset tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi.

9. Lakiehdotuksen 13 luku Salaiset tiedonhankintakeinot Pääesikunnan rikostorjunnassa

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Pääesikunnan tehtäväksi sotilasrikosten selvittämistehtävän lisäksi säädettäisiin myös tällaisten rikosten estäminen ja paljastaminen. Nykyisin poliisi vastaa kyseisistä tehtävistä yleistoimivaltansa perusteella. Lisäksi Pääesikunnalle ehdotetaan säädettäväksi rikoksen ennalta estämisen ja paljastamisen tehtävissä laajasti käyttöön salaisia tiedonhankintakeinoja, joita poliisillakin on.

Erityisesti peitetoiminta on erityisosaamista vaativat työkalu, jonka säätämiseen on suhtauduttava varovaisuudella. Viranomaiset toimivat Suomessa kansainvälisesti vertailtuna pienillä resursseilla, joten ainakaan päällekkäisiä toimintoja ei ole tarkoituksenmukaista lisätä. Lisäksi on mahdollista, että tiedonhankinnan kohteet olisivat ainakin osittain samoja, jolloin työturvallisuuden merkitys erityisesti toiminnassa korostuu.

Hallituksen esityksessä on niukasti kuvattu salaisen tiedonhankinnan nykytilaa ja siinä olevia haasteita. Yleisperusteluissa on melko yleisellä tasolla tuotu esiin, mikä vallitsevassa tilanteessa on toimivaa ja mitkä ovat ne ongelmat tai epäkohdat, jotka edellyttävät muutosta vallitsevaan tilaan. Olisi toivottavaa, että tuotaisiin esille konkreettisia esimerkkejä tapauksista, joiden hoitamiseksi esitetyt uudet toimivaltuudet olisivat välttämättömiä tai joissa yhteistyö poliisin kanssa ei olisi toiminut, ja näiden takia on välttämätöntä säätää Puolustusvoimille itsenäinen toimintakyky salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämiselle.

Esityksessä viitataan poliisin toimittamiin tilastoihin seuraavasti: ”Vuosien 2017 - 2022 aikana poliisi on kirjannut yhteensä 111 rikosilmoitusta Puolustusvoimien omaisuuteen kohdistuneista anastusrikoksista. Näistä 29 rikosilmoitusta liittyivät Puolustusvoimien ampumatarvikkeisiin, räjähteisiin ja aseisiin kohdistuneisiin rikoksiin. Samalla ajanjaksolla Pääesikunnan oikeudellinen osasto kirjasi yhteensä 38 rikosilmoitusta, jotka liittyivät tällaisen mainitun materiaalin anastukseen, sen yritykseen tai määräysten vastaiseen säilyttämiseen. Varsinaisista anastusrikoksista kirjattiin vain noin alle 10 rikosilmoitusta. Nämä tilastot ilmentävät vain tietoon tulleita rikoksia ja on selvää, että osa rikoksista jää pimentoon. Näissä ilmitulleissa rikoksissa lievimmällään kyse on ollut yksittäisistä anastetuista patruunoista ja törkeimmät rikokset ovat koskeneet käsikranaatteja, räjähteitä ja aseita.”

Pääesikunta on nostanut tarpeen valeostotoiminnalle sekä muille salaisille tiedonhankintakeinoille jo esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistuksen yhteydessä (OM:n lausuntopyyntö 15/021/2006, OM044:00/2006, 27.5.2009). Perustelut ovat pysyneet jokseenkin samanlaisina, ja uutena perusteena esitetään Puolustusvoimien sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta tärkeään tietoon tai tietoliikenteeseen kohdistuvat rikokset.

Sisäministeriön edustaja on nostanut lakia valmistelleessa työryhmässä esille tarpeen arvioida Puolustusvoimien alueella olevien turvatoimien tehostamista ensisijaisena keinona sille, että ampumatarvikkeiden ja räjähteiden anastukset ja Puolustusvoimien sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta tärkeään tietoon tai tietoliikenteeseen kohdistuvat rikokset pystyttäisiin ennalta estämään.

10. Lakiehdotuksen 16 luku Yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa

Lakiehdotuksen 186 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi Poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin Pääesikunnalle antamasta avusta ja yhteistoiminnasta. Pykälän 1 momentin perusteluiden perusteella voisi olla tarkoituksenmukaisempaa, että pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa Pääesikunta siirtää asian rikostorjunnan yleisviranomaisen eli poliisin hoidettavaksi.

Voimassa olevan lain 9 luvun mukaisten, Puolustusvoimien estämisen ja paljastamisen kohteina olevien rikosten esitutkinnasta huolehtii keskusrikospoliisi ja sotilasrikosten estämisestä ja paljastamisesta esityksessä kuvatulla tavalla poliisi.

Lakiehdotuksen 188 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi rikostorjuntatehtävän siirtämisestä poliisille. Sisäministeriö toteaa, että säännösehdotus on hyvä ja pitää tärkeänä, että rikostorjunnan yleisviranomaisena toimivalla poliisilla on jatkossakin oikeus oma-aloitteisesti ottaa laissa tarkoitettu rikostorjuntatehtävä suoritettavakseen.

Myös lakiehdotuksen 189 §:ssä ehdotettu ilmoittamisvelvollisuus on hyvä ja tärkeä säännös. Sisäministeriö toteaa, että ilmoituskynnyksen tulisi olla riittävän matala (ehdotuksessa ”välttämätöntä”), jotta edellä 188 §:n 4 momenttiin ehdotettua poliisin oma-aloitteista oikeutta ottaa rikostorjuntatehtävä suoritettavakseen olisi mahdollista käyttää.